

OD REDAKTORA

Tym numerem otwieramy nowy rok w historii *Zeszytów Prasoznawczych*. Ostatnie miesiące były niezwykle intensywnym czasem wyężonej pracy na uczelniach, które wprowadzały w życie nowe przepisy ustawy 2.0, dostosowując do zreformowanego prawa swe regulaminy, statuty i sposoby oceny dorobku naukowego. *Zeszyty* przetrwały wiele reform i zmian. Redakcja zrobi wszystko, aby umocnić międzynarodową pozycję kwartalnika, który służy polskim medioznawcom od pokoleń (bo tak można powiedzieć o czasopiśmie wydawanym od ponad 60 lat).

Zaczynamy kolejny rok od ukłonu w stronę polskiej pisarki, Olgi Tokarczuk, która 10 grudnia 2019 roku odebrała w Sztokholmie Literacką Nagrodę Nobla. W swoim wykładzie noblowskim, podczas ceremonii w sztokholmskiej siedzibie Szwedzkiej Akademii, laureatka literackiego Nobla mówiła o „czułym narratorze” i „szybo-ekranie, przez który widzimy świat”:

Potrzeba rzeczywistości jest dziś przecież obsługiwana przez media, portale społecznościowe, bezpośrednie relacje w internecie. Może to, co nieuchronnie nas czeka, to jakiś neosurrealizm, na nowo rozłożone punkty widzenia, które nie będą się bały zmierzyć z paradoksem i pójdą pod prąd wobec prostego porządku przyczynowo-skutkowego. O tak, nasza rzeczywistość już stała się surrealna. Jestem też pewna, że wiele opowieści domaga się przepisania w nowych intelektualnych kontekstach, inspirując się nowymi teoriami naukowymi. Ale równie ważne wydaje mi się ciągle nawiązywanie do mitu i całego ludzkiego imaginarium. Taki powrót do zwartych struktur mitologii mógłby przynieść jakieś poczucie stałości w tym niedookreśleniu, w którym dziś żyjemy¹.

O rzeczywistości „obsługiwanej przez media” można przeczytać na łamach *Zeszytów Prasoznawczych* w niejednym artykule. Polska noblistka mówiła: „Żyjemy w rzeczywistości wielogłosowych narracji pierwszoosobowych i zewsząd dochodzi nas wielogłosowy szum”². Ta ważna prawda wyłania się również z analiz medioznawców, którzy próbują uporządkować medialne narracje, wskazać ich wymiary, omówić skutki dziennikarskich relacji, a z wielogłosowego szumu wyłowić najważniejsze lekcje dla twórców medialnych przekazów. Tokarczuk w swojej przemowie noblowskiej zwracała uwagę, że „brakuje nam nowych sposobów opowiadania o świecie”³.

Właśnie opowiadaniu o świecie poświęcone są rozprawy otwierające ten numer *Zeszytów Prasoznawczych*. Potrzeba tego typu refleksji jest zauważalna we współczesnej

1 O. Tokarczuk, *Przemowa noblowska*, 7 grudnia 2019 roku [<https://www.nobelprize.org/uploads/2019/12/tokarczuk-lecture-polish.pdf>; 10.12.2019].

2 Ibidem.

3 Ibidem.

antropologii komunikacji, ale przypomina także o bardzo ważnym obszarze badań w interdyscyplinarnym medioznawstwie, które z kulturoznawczej perspektywy może nieustannie czerpać nowe pomysły.

O figurach wyobraźni, porządkujących znaczenia w mediach, pisze Aleksander Woźny w artykule pt. „Scenariusze kultury i media. Między poczuciem bezpieczeństwa a oporem”. Badacz analizuje scenariusze, które obejmują bardzo rozległy materiał: od starożytnych itinerariów, które odradzają się w telewizyjnych relacjach po katastrofie smoleńskiej, przez średniowieczne opery żebracze, których reguły uruchamiane są w telewizyjnych formatach typu *makeover shows*, po metamorficzne przeistoczenia w scenariuszu trickstera-jurodiwego-celebryty.

Echa dawnych wierzeń pobrzmiwają również w artykule Włodzimierza Micha zatytułowanym „O kreatywności poetów oralnych”, który w centrum swych rozważań stawia kultury przedpiśmienne i pokazuje ich wpływ na rozwój komunikacji, choć nie to jest najważniejsze w rozprawie, ponieważ jej Autor nie podąża utartymi ścieżkami interpretacji kultury oralnej, ale podkreśla kreatywność wykonawców poetyckich utworów, a także rolę pamięci i zapominania w międzypokoleniowym przekazie tradycji. Jej twórcze zagospodarowanie, gra z publicznością podczas *performance'u*, zaskakujące wykorzystanie schematów i motywów narracyjnych funkcjonujących w kulturze – to wszystko jest przedmiotem rozważań, które prowadzą nas do kolejnego artykułu, analizującego tym razem kompetencje komunikacyjne.

„Sposoby badania, mierzenia i oceny kompetencji komunikacyjnej” w bardzo systematycznym wykładzie przedstawia Krzysztof Marcyński. To artykuł systematyzujący stan wiedzy na temat technik i metod badania kompetencji komunikacyjnej, opisanych w literaturze polskiej i zagranicznej. Z kolei „Sposoby badania wartości ekonomicznej mediów” są przedmiotem rozważań Jolanty Dzierżyńskiej-Mielczarek, której tekst zamyka część „Rozprawy i artykuły”.

W dziale „Z historii mediów” znalazły się dwa artykuły, które koncentrują się wokół *Ilustrowanego Kuriera Codziennego*. Andrzej Madera omawia prasową krytykę i pokazuje stosunek środowiska przedwojennego dziennika do reformy Władysława Grabskiego z 1919 roku. Autorzy pisma uważali, że są reprezentantami interesów mieszkańców Małopolski w dyskusjach o kształcie zjednoczonej Polski i mogą otwarcie zwalczać polityków będących autorami reformy. Wpływ *Ilustrowanego Kuriera Codziennego* na kształtowanie opinii czytelników był ogromny, o czym wiedzieli przedstawiciele władzy ludowej, którzy w 1945 roku jak najszybciej chcieli przejąć majątek krakowskiego koncernu prasowego *Ilustrowany Kurier Codzienny*. Piotr Borowiec w swoim artykule pisze: „W Pałacu Prasy rozpoczęto przygotowania do wydawania pism wspierających budowę «ludowego państwa». Tak majątek koncernu zaczął służyć propagandzie idei komunizmu, wcześniej przez niego bezwzględnie zwalczanej”. O byłych pracownikach *Ilustrowanego Kuriera Codziennego*, którzy w odbudowie powojennej prasy odgrywali bardzo ważną rolę, a także o stosunku krakowskich powojennych pism do przedwojennego modelu prasy sensacyjnej pisze krakowski badacz dziedzictwa IKC-a.

W dziale „Media na świecie” Rafał Kuś omawia sposób realizacji przez amerykańskie Narodowe Radio Publiczne (*National Public Radio*) misyjnych zadań

kulturalnych na przykładzie audycji poświęconych prezentowanym na antenie książkom. W artykule pt. „Books on the Air: the Cultural Mission of the American Public Radio” autor prezentuje bardzo ciekawe fragmenty pogłębionych wywiadów własnych z pracownikami mediów publicznych w północnej części stanu Nowy Jork oraz analizy zawartości programów radiowych.

Analizy autorstwa Grażyny Piechoty, która badała propagandowe przekazy w rosyjskich mediach relacjonujących rewolucję „żółtych kamizelek” we Francji, zamieszczone w dziale „Materiały”, powracają do wątku narracji medialnych będących punktem wyjścia i motywem przewodnim pierwszego w tym roku numeru naszego kwartalnika.

W dziale „Z życia naukowego” obok recenzji znajdują się sprawozdania z dwóch konferencji, których partnerem były *Zeszyty Prasoznawcze*. Życzymy ciekawej lektury!

Magdalena Hodalska

 orcid.org/0000-0001-9620-5913

redaktor naczelna